

אופטימיות לצד הזנחה

חמש נקודות לסיכום שנת 2025: כלכלת המלחמה הסתיימה והתחזית ל-2026 מפתיעה לטובה • אבל הבעיות נשארו: מהזנחת באר־שבע על ידי הממשלה, הפיגור בהקמת קווי הרכבת הקלה ועד פספוס ההזדמנות להקמת בנק חברתי ופרשת קטארגייט

ומוכן להיות העוגן להצלחתו של אופ"ק ואופ"ק מוכן למיזוג/חיבור ביניהם. למיזוג, הממתין לאישורה של רשות שוק ההון כבר קרוב לשנה, יתרונות לא רק לשני הגופים אלא בעיקר לקידום כלל התחרות במגזר הבנקאות. "זו הזדמנות היסטורית להקים בישראל בנק חברתי משנה חיים במרחק של חצי שנה עד שנה", אמרו לי באוצר ובנק ישראל. בחלוף 2025 ההזדמנות תוחמק.

4 תשיקה וישמה חשמלית. הקו האדום – הראשון והיחיד – של הרכבת הקלה באזור המטרופולין של תל־אביב (גוש דן) ראוי השנה גם לשבחים. הוא יפה, נקי, שקט ותענוג לנסוע בו מתחת לקרקע. אבל הוא סובל מתקלות טכניות מכעיסות, מתוואי מזורז המבוסס על סקרים ותוכניות עוד מ־1999 ובצאתו מהמנהרות לרחובות בתים ופתח־קווה הוא זוחל כמו אוטובוס בפקק. התפוסה בו דלה, בעיקר בשל היעדר קישוריות לקווי רכבת קלה נוספים. שני קווים כאלה, הסגול והירוק, היו מתוכננים לנוע על המסילות ולהסיע נוסעים ב־2023. המועד המעודכן להשקת הקו הסגול: אביב 2028. הירוק צפוי להיפתח מקטע־מקטע.

לפיגור האדיר סופקו תירוצים והסברים, טכניים ונסיוניים, אך העוקץ מצוי בסדר העדיפות של תקציב המדינה. המיליארדים הכבדים שהוצאו בתקציבי 2023 עד 2025 ונכללו גם בתקציב 2026 למטרות קואליציוניות בלתי פרודוקטיביות יכלו בקלות לממן את האצת העבודות בקווים הסגול והירוק עד סיומן. מיליוני האזרחים התקועים בכבישים, זוחלים באוטובוסים ומצטופפים בקרונות רכבת ישראל משלמים את מחיר הפוליסה הקואליציונית.

5 אין דוברות חינוך. הראיון של התחקירן עמרי אסנהיים מערוץ 11 עם אלי פלדשטיין, לשעבר יועץ נתניהו, דמות מפתח בפרשת קטארגייט, נגזר רק ברפרוף בסוגיית הכסף. פלדשטיין הורה

ליכוד. זה בדיוק העניין, השיבה האישית החכמה: בממשלה בטרם חים שהתושבים כאן הם בכיסו של ביבי לנצח ושלמרות מפח הנפש, הנטישה והאכזבה ימשיכו להצביע בהמוניהם לליכוד. הם טועים, היא הוסיפה, בבחירות הקרובות התושבים יתפכחו. **3** יקום בנק אחר? סעיף מרכזי בחוק ההסדרים – קובץ חקיקה בינתחומי הנלווה לתקציב הממשלה ל־2026, נושא כותרת מביטה: "קידום תחרות בשוק הבנקאות ועידוד הקמת בנקים חדשים". הגברת התחרות, נכתב בו, צריכה להתרכז ב"מגזר הקמעוני הכולל בעיקר משקי בית ועסקים קטנים".

משימה חשובה העומדת למבחן מעשי מיידי. מזה שנים אני מלווה בכתבה את ההתפתחות המואצת של "עוגן" –

בחריגה מהשגרה, להלן חמש הערות לסיום 2025.

1 הפתעת האופטימיות. 2025 מסתיימת בגל של אופטימיות כלכלית. קרן המטבע הבינלאומית, OECD, בנקים מסחריים, בנק ישראל ומשרד האוצר הודיעו, מי בקול רם ומי בלחישת, על סיום כלכלת המלחמה בישראל. חוזרים לצמות. השבוע הצטרף לחווי הוורודות מכון מחקר מכובד שהפסימיות הייתה הסמל המובהק שלו, מכון אהרון למדיניות כלכלית באוניברסיטת רייכמן בהובלתו המקצועית של פרופ' צבי אקשטיין. תחת הנחות מדיניות־ביטחוניות מקובלות (אין חזרה למלחמת שבע החזיתות ותקציב הביטחון מתייצב על 5.5% עד 6% מהתוצר), המודל הכלכלי של המכון הנפיק תחזית שגם פרופ' אקשטיין, כדבריו, לא האמין למראה עיניו.

חשבת, אומר אקשטיין, שנפלה טעות בחישובים. אבל לא, אלו תוצאות אמת שפלטו המחשבים. המשק יצמח בשנתיים הקרובות במעל ל־4% בממוצע לשנה, גירעון הממשלה ייחתך ל־3% תוצר, ההייטק ימשיך לדהור ולמשוך השקעות והיחס בין החוב הציבורי לתוצר מקומי יירד ל־67% – "מהר ממה שיכולתי לעלות על הדעת", מורה אקשטיין. לשימור הדינמיות בעשור הבא יידרשו רפורמות חברתיות, כלכליות ותעסוקתיות מרחיקות לכת, אבל זו כבר משימת מפתח של הממשלה הבאה.

כשהחזיונים האופטימיים של מכון אהרון הוצגו לקבוצה של כלכלנים ומומחי ביטחון תגובתם הייתה דומה לתגובתו של מי שפוגש לראשונה זב־רה: לא יכול להיות, אין דברים כאלה! מתברר שיש.

2 בדרך לבאר־שבע. "ממשלת נתניהו", אומרת ד"ר אסתר לוי צאטו, כלת פרס אוניברסיטת בן־גוריון ל־2025 על תרומתה לפיתוח הנגב, יו"ר עמותת ישראל למען הנגב ובעלת משרד ותיק בעל מוניטין בינלאומי לרישום פטנטים, "מוזנחה את באר־שבע שתושבי

ביה לא בחרו בליכודניק לראשות העיר". רוב ההבטחות שהעריפו ממשלות נתניהו על העיר לא קוימו: היא לא הפכה לבירת הסייבר, אין באופק רכבת מהירה שתחבר אותה עם מרכז הארץ והמעבר של יחידות התקשוב והמודיעין של צה"ל ממיקומן הנוח בגוש דן לבאר־שבע וסביבתה ברובו עדיין לא התחיל ובחלקו מתבצע באיחור של לפחות עשור נכון לעכשיו לא הוכנו פתרונות לתחבורה ציבורית, למגורים מתאימים ולשילוב חברתי של כ־20,000 חיילים, קצינים, עובדי צה"ל ותומכי הלחימה האמורים לאכלס את המתחם החדש המוקם בקרבת צומת שוקת. ההשתתפות התקציבית החלקית של המדינה בשיקום בית החולים סורוקה אושרה עקרונית רק לאחר שנתקבלה בבית החולים התרומה יוצאת הדופן של 100 מיליון דולר מגרבן יהודי אמריקאי אוהב נגב (תרם סכום דומה לאוניברסיטת בן־גוריון). פתיחת בית חולים נוסף, שיבא־פרס באר־שבע, נדחתה ל־2034. בכבישי הדרום משתוללות כנופיות באין מפריע ו"באר־שבע דועכת" אומרת לוצאטו, עם דמעות בעיניים, "בשנים האחרונות עזבו אותה כ־14,000 תושבים, בעיקר ממשפחות צעירות". נקודת האור היא האוניברסיטה, המכשירה בין השאר אלפי מהנדסים ועובדים סוציאליים ומקרינה מצוינות מדעית והשכלתית. שאלתי את ד"ר לוצאטו מדוע הממשלה מתנכלת לבאר־שבע? הרי שני־שלישים מבעלי זכות הבחירה בה מצביעים

פגיעת הטיל האיראני בבית החולים סורוקה, הרכבת הקלה בתל־אביב | צילומים: מאיר אבן חיים, טל שחר

גוף פיננסי חברתי ללא מטרות רווח העושה בדיוק את מה שמשרד האוצר מקווה להשיג בחוק ההסדרים: נותן אשראי זול ומהיר לישראלים המודרים מגישה לבנקאות מסחרית רגילה ו/או מתקשים לעמוד בתנאיה. עוגן הוקם ב־1990 על ידי איש החזון החברתי פרופ' אליעזר יפה המנוח, ומאז העניק 80,000 הלוואות נוחות במיוחד בסכום כולל של 2.3 מיליארד שקלים. בשנים האחרונות גיוון והרחיב את מסלולי פעילותו לאשראי משלים לדיו, לחילוף עצמאים מהשוק האפור, למשפחות במשבר ולסיוע לנפגעי מלחמת חרבות ברזל ומשרתי מילואים. במקביל עבר עוגן, בניהולו של שגיא בלשה ותחת פיקוחה של רשות שוק ההון, מהסתמכות בלעדית על תרומות להנפקת אגרות חוב חברתיות מבוטחות (200 מיליון שקלים עד כה) הנמכרות למשקיעים מוסדיים בריבית נמוכה וסיכון נמוך. סך המאזן שלו יעבור השנה מ־ליארד שקלים. אתמול קיים עוגן כינוס כלכלי־חברתי מרשים בשיתוף "ידיעות אחרונות" ו־ynet.

מנהלי עוגן שואפים, כמובן, לצרפו למועדון היוקרתי של הבנקים כדי להגדיל בהרבה את מקורות ההון, לקבל פיקודי נות מהציבור ולעבור לפיקוח בנק ישראל. לשם כך הם ניהלו מו"מ סבוך עם אגדת אשראי שיתופית אופ"ק שבה כ־15 אלף חברים. זהו גוף פיננסי קטנטן במצוקה גדולה עד כדי סכנת סגירה עד סוף השנה. הסגירה לא חייבת לקרות: עוגן יכול

שאחרי ששב"כ סירב לאשר לו את הסיווג הביטחוני הנדרש לתפקיד, הוא חדל להיות עובד מדינה שכיר – ואף על פי כן המשיך להעניק שירותי ייעוץ ודוברות לראש הממשלה, זמן מה בהתנדרבות ובהמשך כסוכן בתשלום. תשלום ממין תשלום על מה? במזומן ואולי בבית? האם רווח לרשות המסים? "לא התעניינתי", השיב פלדשטיין בנושאים אלו. אגבית לשאלתו של המראיין אסנהיים ובכך סגר את הנושא. העצה האלמותית שנתן המדליף האלמוני (בזמנו) מהבית הלבן לחושפי פרשת ווטרגייט – "לכו בעקבות הכסף" – מתאימה גם לפרשת קטארגייט. הסידור שעל קיומו התוודה פלדשטיין: קבלת מדי חודש בחודשו סכומי כסף לא קטנים מאיש עסקים זר כדי להעניק שירותי דוברות אישית לראש הממשלה מסריח למרחקים. מסריח משוחה, פשוטו כמשמעו, ואפשר שגם טומן בחובו עבירות על חוקי המיסוי. פלדשטיין לא יכול להתנער מקבלת הכסף באמירה סתמית "לא התעניינתי" ונתניהו לא יכול לתרץ ב"לא התעניינתי" משלו את קבלת שירותי הדוברות מבלי לברר מי משלם עבורם, כמה ואיך. ראש הממשלה אמנם רגיל למתנות בשפע שלפי תפיסתו הן מגיעות לו, ובכל זאת הוא לא היה פטור מעריכת בירור כזה. מי כמונו צריך לדעת שכמו שאין ארוחות חינוך, אין גם דוברות וייעוץ חינוכי בקצה צינור הכסף יש תמיד מי שמפיק מהתשלום תועלת.